Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK VŠEOBECNÉHO SÚDU (deviata komora)

zo 14. júna 2023 *

„Štátna pomoc – Dohody uzavreté s leteckou spoločnosťou Ryanair a jej dcérskou spoločnosťou Airport Marketing Services – Marketingové služby – Rozhodnutie, ktorým sa pomoc vyhlasuje za nezlučiteľnú s vnútorným trhom a nariaďuje sa jej vymáhanie – Výhoda – Kritérium skutočnej potreby – Články 41 a 47 Charty základných práv – Právo na prístup k spisu – Právo byť vypočutý“

Vo veci T-79/21,

Ryanair DAC, so sídlom vo Swords (Írsko),

Airport Marketing Services Ltd, so sídlom v Dubline (Írsko),

v zastúpení: E. Vahida, F.-C. Laprévote, V. Blanc, S. Rating I.-G. Metaxas-Maranghidis a D. Pérez de Lamo, advokáti,

žalobkyne,

proti

Európskej komisii, v zastúpení: L. Flynn, J. Carpi Badía a C. Georgieva, splnomocnení zástupcovia,

žalovanej,

ktorú v konaní podporujú:

Rada Európskej únie, v zastúpení: A. Maceroni a A.-L. Meyer, splnomocnené zástupkyne,

vedľajšia účastníčka konania,

VŠEOBECNÝ SÚD (deviata komora),

na poradách v zložení: sudcovia M. J. Costeira (spravodajkyňa), M. Kăncheva a P. Zilgalvis,

tajomník: S. Spyropoulos, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: angličtina.

po pojednávaní z 20. októbra 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok [1]

[*omissis*]

I. Okolnosti predchádzajúce sporu

A. Dotknuté zmluvy

2 Prvá žalobkyňa, Ryanair DAC, predtým Ryanair Ltd, je letecká spoločnosť so sídlom v Írsku, ktorá prevádzkuje viac ako 2 000 denných letov spájajúcich 209 destinácií v 33 štátoch v Európe a severnej Afrike. Druhá žalobkyňa, Airport Marketing Services Ltd (ďalej len „AMS“), je dcérska spoločnosť spoločnosti Ryanair, ktorá poskytuje riešenia v oblasti marketingovej stratégie, pričom väčšina jej činností spočíva v predaji reklamného priestoru na internetovej stránke spoločnosti Ryanair.

3 Letisko Montpellier Méditerranée (ďalej len „letisko Montpellier“) sa nachádza približne 7 km od centra Montpellier, hlavného mesta departementu Hérault, v regióne Okcitánia vo Francúzsku. Toto letisko je otvorené pre vnútroštátnu a medzinárodnú komerčnú dopravu.

4 Správu letiska Montpellier zabezpečovala v rokoch 1964 až 2009 Obchodná a priemyselná komora Montpellier, ktorá bola následne začlenená do Obchodnej a priemyselnej komory Hérault (ďalej len „CCIM“). Dňa 23. júna 2009 bola prevedená na akciovú spoločnosť Aéroport Montpellier Méditerranée (ďalej len „AMM“), ktorej 60 % základného imania vlastní francúzsky štát, 25 % CCIM, 7 % Rada departementu Hérault, 6,5 % región Okcitánia, 1 % spoločenstvo aglomerácie Pays de l’Or a 0,5 % metropolitný región Montpellier Méditerranée Métropole.

[*omissis*]

6 Združenie pre podporu turistických a hospodárskych tokov (ďalej len „APFTE“) je združenie, ktoré bolo zriadené v júni 2010 z iniciatívy CCIM v spolupráci s viacerými územnými samosprávnymi celkami, a to Regionálnou radou regiónu Languedoc-Roussillon (teraz región Okcitánia), departementom Hérault, spoločenstvom aglomerácie Montpellier (teraz Montpellier Méditerranée Métropole), združením obcí Pays de l’Or (teraz spoločenstvo aglomerácie Pays de l’Or), mestom Montpellier (ďalej len „verejnoprávni členovia združenia APFTE“) a s účasťou viacerých miestnych podnikov.

7 APFTE má podľa svojich stanov za cieľ „podporu a rozvoj cestovného ruchu vrátane obchodného cestovného ruchu na území prostredníctvom verejného obstarávania v oblasti propagácie, nákupu reklamy na internete a marketingových služieb alebo akejkoľvek inej reklamnej podpory, ako je účasť na veľtrhoch a výstavách s cieľom pritiahnuť medzinárodnú klientelu“.

[1] Uvádzajú sa iba tie body rozsudku, ktorých uverejnenie považuje Všeobecný súd za užitočné.

8 V rokoch 2010 až 2018 APFTE uzavrelo so žalobkyňami tri bloky zmlúv o marketingových službách (ďalej len „dotknuté zmluvy“).

[*omissis*]

B. Správne konanie

13 Dňa 23. marca 2017 bola Európskej komisii doručená sťažnosť od leteckej spoločnosti Air France, v ktorej tvrdila, že APFTE poskytlo v rokoch 2010 až 2015 spoločnosti Ryanair neoprávnenú štátnu pomoc vo forme zmlúv o marketingových službách na podporu prevádzky leteckej dopravy na letisko Montpellier a z neho.

[*omissis*]

C. Napadnuté rozhodnutie

18 Po skončení konania vo veci formálneho zisťovania Komisia 2. augusta 2019 prijala rozhodnutie C(2019) 5729 final o štátnej pomoci SA.47867 2018/C (ex 2017/FC), ktorú Francúzsko poskytlo spoločnosti Ryanair a spoločnosti AMS (ďalej len „pôvodné rozhodnutie“). Komisia 13. októbra 2020 opravila pôvodné rozhodnutie rozhodnutím C(2020) 6938 final (ďalej len „korigendum“). Dňa 19. novembra 2020 bolo napadnuté rozhodnutie, ktoré zodpovedá pôvodnému rozhodnutiu, tak ako bolo opravené, uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

[*omissis*]

21 Po tretie Komisia v rámci posúdenia hospodárskej výhody uviedla, že väzby medzi zmluvami o letiskových službách uzavretými spoločnosťou AMM, ktorých cieľom je stanoviť finančné a prevádzkové podmienky komerčných letov prevádzkovaných spoločnosťou Ryanair na letisko Montpellier a z neho, a dotknutými zmluvami, ktoré uzavrelo APFTE, neboli dostatočné na odôvodnenie spoločnej analýzy a rozhodla sa vykonať samostatné preskúmanie dotknutých zmlúv. Domnievala sa, že uzavretím uvedených zmlúv APFTE sledovalo cieľ regionálnej politiky, konalo len ako orgán verejnej moci a nemalo v úmysle získať finančný zisk v súlade s logikou súkromného subjektu v trhovom hospodárstve a že nákup marketingových služieb nezodpovedal skutočnej potrebe, ale jeho cieľom bolo skôr dotovať lety spoločnosti Ryanair z letiska a na letisko Montpellier, a tak kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve nebolo uplatniteľné. Dodala, že aj keby bolo toto kritérium uplatniteľné, nebolo by splnené, keďže ceny zaplatené na základe dotknutých zmlúv nezodpovedali trhovej cene. Vzhľadom na tieto skutočnosti z toho vyvodila, že dotknuté zmluvy poskytovali spoločnosti Ryanair hospodársku výhodu.

[*omissis*]

24 Komisia dospela k záveru, že dotknuté zmluvy predstavujú štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

[*omissis*]

II. Návrhy účastníkov konania

28 Žalobkyne navrhujú, aby Všeobecný súd:

– zrušil napadnuté rozhodnutie,

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania.

29 Komisia podporovaná Radou navrhuje, aby Všeobecný súd:

– zamietol žalobu,

– uložil žalobkyniam povinnosť nahradiť trovy konania.

III. Právny stav

A. O veci samej

[*omissis*]

1. O druhom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom právnom posúdení, zjavne nesprávnom posúdení a nedostatku odôvodnenia v rozsahu, v akom Komisia dospela k záveru o neuplatniteľnosti kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve

[*omissis*]

a) O štvrtej časti založenej na rozpore v napadnutom rozhodnutí, pokiaľ ide o uplatnenie kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve

136 Žalobkyne vytýkajú Komisii jednak to, že sa domnievala, že kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve nebolo uplatniteľné, a jednak to, že ho uplatnila, keď sa snažila určiť, či APFTE malo „skutočnú potrebu“ kúpiť marketingové služby od žalobkýň a či zaplatená cena zodpovedala trhovej cene. Tvrdia, že z judikatúry a oznámenia Komisie o pojme „štátna pomoc“ uvedenom v článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] (Ú. v. EÚ C 262, 2016, s. 1) vyplýva, že kritérium „skutočnej potreby“ je variantom kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve, ktoré sa musí uplatniť len za výnimočných okolností, a že porovnanie ceny transakcie za trhovú cenu je typickým prvkom kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve. Preto podľa žalobkýň existuje rozdiel v odôvodnení napadnutého rozhodnutia.

137 Komisia túto argumentáciu spochybňuje. Tvrdí, že kritérium „skutočnej potreby“ nie je variantom kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve a že vo svojom oznámení týkajúcom sa pojmu „štátna pomoc“ sa v časti týkajúcej sa uvedeného kritéria uvádza, že „môžu sa… vyskytnúť výnimočné okolnosti, za ktorých nákup tovaru alebo služieb zo strany orgánu verejnej moci nemožno považovať za nákup v súlade s trhovými podmienkami, a to ani vtedy, ak sa uskutočnil za trhové ceny“, čo je prístup, ktorý potvrdil Všeobecný súd.

138 Okrem toho Komisia tvrdí, že napadnuté rozhodnutie nie je ani nekoherentné, ani málo jasné. V odôvodnení 180 uvedeného rozhodnutia sa totiž spresňuje, že nákup marketingových služieb nemohol zodpovedať „skutočnej potrebe“, ale jeho cieľom bolo dotovať lety spoločnosti Ryanair z letiska a na letisko Montpellier. Následne sa uvádza, že aj za predpokladu, že by kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve bolo uplatniteľné, nebolo by splnené, keďže cena marketingových služieb nezodpovedala trhovej cene. Podľa Komisie druhá časť analýzy nie je v rozpore s prvou, ale len ju dopĺňa tým, že subsidiárne skúma tvrdenia predložené žalobkyňami a inými dotknutými osobami v rámci konania vo veci formálneho zisťovania.

139 V tejto súvislosti treba po prvé pripomenúť, ako vyplýva z bodu 69 vyššie, že za štátnu pomoc sa považujú zásahy, ktoré sú bez ohľadu na formu spôsobilé priamo alebo nepriamo zvýhodniť podniky alebo ktoré treba považovať za hospodársku výhodu, ktorú by podnik, ktorý je príjemcom pomoci, za normálnych trhových podmienok nedosiahol.

140 Okrem toho, ako vyplýva z bodu 71 vyššie, posúdenie podmienok, za ktorých bola takáto výhoda poskytnutá, sa v zásade uskutočňuje uplatnením kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve.

141 Východiskom, na základe ktorého sa určí, či sa má toto uplatniť, musí byť hospodárska povaha konania členského štátu, a nie to, ako si tento štát subjektívne myslel, že koná, alebo aké alternatívne postupy zvážil pred prijatím sporného opatrenia (rozsudok z 20. septembra 2017, Komisia/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, bod 27).

142 Článok 107 ods. 1 ZFEÚ totiž nerozlišuje štátne opatrenia podľa príčin alebo cieľov (rozsudky z 2. júla 1974, Taliansko/Komisia, 173/73, EU:C:1974:71, bod 27, a z 13. februára 2003, Španielsko/Komisia, C-409/00, EU:C:2003:92, bod 46). Povaha cieľov, ktoré sledujú štátne opatrenia, a ich odôvodnenie nemajú nijaký vplyv na ich kvalifikáciu ako štátnej pomoci (rozsudky z 8. decembra 2011, France Télécom/Komisia, C-81/10, EU:C:2011:811, bod 17, a z 25. januára 2022, Komisia/European Food a i., C-638/19 P, EU:C:2022:50, bod 122).

143 Ak sa uplatní kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve, treba preskúmať, či by takéto opatrenie za normálnych trhových podmienok prijal aj súkromný hospodársky subjekt nachádzajúci sa vo veľmi podobnej situácii ako štát. Kritérium, ktoré sa má konkrétne použiť v danom prípade, sa musí určiť najmä z hľadiska povahy transakcie plánovanej dotknutým členským štátom (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. marca 2018, Komisia/FIH, C-579/16 P, EU:C:2018:159, body 52 až 55).

144 Komisii v tomto rámci prináleží vykonať celkové posúdenie zohľadnením všetkých relevantných okolností, ktoré jej v danom prípade umožnia určiť, či podnik, ktorý je príjemcom pomoci, zjavne nezískal porovnateľné podmienky od súkromného hospodárskeho subjektu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. decembra 2018, BTB Holding Investments a Duferco Participations Holding/Komisia, T-100/17, neuverejnený, EU:T:2018:900, bod 264 a citovanú judikatúru).

145 Na účely tejto analýzy treba zohľadniť len tie výhody a záväzky, ktoré súvisia s postavením štátu ako súkromného subjektu a nie s jeho postavením orgánu verejnej moci (pozri rozsudok zo 6. marca 2018, Komisia/FIH Holding a FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, bod 55 a citovanú judikatúru).

146 Po druhé treba uviesť, že štátne opatrenie v prospech podniku nemožno *a priori* vylúčiť z pojmu štátnej pomoci uvedeného v článku 107 ZFEÚ len na základe toho, že strany sa zaväzujú k vzájomnému poskytovaniu plnení (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. januára 1999, BAI/Komisia, T-14/96, EU:T:1999:12, bod 71).

147 Samotná skutočnosť, že štát kupuje tovary a služby, ktoré boli údajne ponúkané za trhových podmienok, totiž nestačí na to, aby táto transakcia predstavovala bežnú obchodnú transakciu uskutočnenú za podmienok, ktoré by súkromný hospodársky subjekt akceptoval. Za určitých okolností je potrebné objektívne preukázať, že štát mal skutočnú potrebu nadobudnúť uvedené tovary a služby (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. januára 1999, BAI/Komisia, T-14/96, EU:T:1999:12, body 74 až 79).

148 Komisia spresnila svoj výklad skutočnej potreby vo svojom oznámení o pojme „štátna pomoc“. V bode 82 uvedeného oznámenia, ktorý je súčasťou oddielu 4.2 s názvom „Kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve“, sa okrem iného uvádza, že pri posudzovaní súladu určitých transakcií s trhovými podmienkami by sa mali vziať do úvahy všetky relevantné okolnosti daného prípadu. Môžu sa napríklad vyskytnúť výnimočné okolnosti, za ktorých nákup tovaru alebo služieb zo strany orgánu verejnej moci nemožno považovať za nákup v súlade s trhovými podmienkami, a to ani vtedy, ak sa uskutočnil za trhové ceny.

149 Hoci týmto oznámením nemôže byť Všeobecný súd viazaný, môže napriek tomu slúžiť ako užitočný zdroj inšpirácie (pozri v tomto zmysle a analogicky rozsudok z 26. júla 2017, Česká republika/Komisia, C-696/15 P, EU:C:2017:595, bod 53).

150 V prejednávanej veci v bode 7.1.3.3 napadnutého rozhodnutia s názvom „Uplatniteľnosť zásady [súkromného] subjektu v trhovom hospodárstve“ Komisia po prvé v podstate uviedla, že APFTE uzavretím dotknutých zmlúv sledovalo cieľ regionálnej politiky, konalo len ako orgán verejnej moci a nemalo v úmysle získať finančný zisk v súlade s logikou súkromného subjektu v trhovom hospodárstve, s výnimkou rozvoja cestovného ruchu v regióne. Dodala, že nákup marketingových služieb zo strany združenia APFTE nezodpovedal skutočnej potrebe, ale v skutočnosti mal za cieľ dotovať lety spoločnosti Ryanair z letiska a na letisko Montpellier. Domnievala sa teda, že kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve nebolo uplatniteľné. Po druhé Komisia spresnila, že aj za predpokladu, že by sa uvedené kritérium uplatnilo, ceny zaplatené za nákup marketingových služieb nezodpovedali trhovej cene, a tak toto kritérium by nebolo splnené.

151 Treba teda konštatovať, že Komisia sa domnievala, že kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve bolo v prejednávanej veci neuplatniteľné z dvoch dôvodov týkajúcich sa v podstate po prvé skutočnosti, že APFTE konalo ako orgán verejnej moci, a po druhé skutočnosti, že nákup marketingových služieb zo strany združenia APFTE od žalobkýň nezodpovedal skutočnej potrebe.

152 Ako však v podstate tvrdia žalobkyne, žiadny z dôvodov uvedených Komisiou nemohol vylúčiť uplatniteľnosť zásady súkromného subjektu v trhovom hospodárstve.

153 Na jednej strane, pokiaľ ide o prvý dôvod, a to dôvod súvisiaci so skutočnosťou, že APFTE konalo ako orgán verejnej moci, treba totiž poznamenať, ako v podstate vyplýva z bodov 142 a 145 vyššie, že hoci uplatnenie kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve treba preskúmať bez ohľadu na ciele verejnej politiky, sledovanie takýchto cieľov nevylučuje uplatniteľnosť tohto kritéria.

154 Na druhej strane, pokiaľ ide o druhý dôvod, a to dôvod týkajúci sa nákupu marketingových služieb, ktoré nezodpovedali skutočnej potrebe združenia APFTE od žalobkýň, treba uviesť, ako v podstate vyplýva z bodov 146 až 149 vyššie, že preskúmanie skutočnej potreby štátu nadobudnúť tovary a služby si pojmovo vyžaduje analýzu toho, či by sa súkromný hospodársky subjekt nachádzajúci sa v situácii, ktorá je čo najbližšia situácii štátu, správal za bežných trhových podmienok rovnako. Ako však vyplýva z bodu 143 vyššie, takéto posúdenie patrí do pôsobnosti kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve. Ani tento dôvod uvedený Komisiou teda neumožňuje dospieť k záveru o vylúčení uplatniteľnosti kritéria súkromného subjektu v trhovom hospodárstve.

155 Treba preto konštatovať, že Komisia sa tým, že dospela k záveru, že kritérium súkromného subjektu v trhovom hospodárstve sa v prejednávanej veci neuplatňuje, dopustila nesprávneho právneho posúdenia.

156 V prvej časti bodu 7.1.3.4 napadnutého rozhodnutia s názvom „Určenie výhody, ktorú APFTE poskytlo spoločnost[iam] Ryanair/AMS“, však Komisia presne preskúmala, či nákup marketingových služieb od žalobkýň zodpovedal skutočnej potrebe združenia APFTE.

157 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne, však táto analýza Komisie nemôže spôsobiť, že napadnuté rozhodnutie bude vykazovať rozpor, ktorý by mohol ovplyvniť jeho platnosť. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že rozpor v odôvodnení rozhodnutia je porušením povinnosti odôvodnenia v tom zmysle, že môže ovplyvniť platnosť dotknutého aktu, ak sa preukáže, že pre tento rozpor nemôže ten, komu je tento akt určený, poznať úplne alebo sčasti skutočné dôvody rozhodnutia, a že na základe toho je výrok rozhodnutia celkom alebo sčasti právne nepodložený (rozsudky z 24. januára 1995, Tremblay a i./Komisia, T-5/93, EU:T:1995:12, bod 42, a z 30. marca 2000, Kish Glass/Komisia, T-65/96, EU:T:2000:93, bod 85).

158 V prejednávanej veci z odôvodnení 182 až 305 napadnutého rozhodnutia jasne vyplýva, že Komisia preukázala existenciu hospodárskej výhody z dôvodu neexistencie skutočnej potreby združenia APFTE uzavrieť dotknuté zmluvy. Žalobkyne mali možnosť oboznámiť sa so skutočnými dôvodmi napadnutého rozhodnutia a spochybniť dôvodnosť posúdení, ktoré Komisia v tejto súvislosti zohľadnila, čo okrem iného urobili v bodoch 141 až 239 žaloby a v bodoch 58 až 84 repliky. Napadnuté rozhodnutie tak bude potrebné zrušiť len vtedy, ak sa ukáže, že na týchto dôvodoch sa nemôže zakladať jeho výrok, čo bude preskúmané v rámci štvrtého žalobného dôvodu.

159 Pokiaľ ide o to, že žalobkyne sa odvolávajú na rozpor v napadnutom rozhodnutí v súvislosti s otázkou, či cena zaplatená na základe dotknutých zmlúv zodpovedala trhovej cene, stačí konštatovať, že Komisia v odôvodneniach 184, 306 a 307 napadnutého rozhodnutia uviedla, že neexistencia skutočnej potreby združenia APFTE uzavrieť dotknuté zmluvy bola dostatočná na preukázanie existencie hospodárskej výhody a že subsidiárne preskúmala, či cena zaplatená združením APFTE zodpovedala trhovej cene, keďže Ryanair predložila takéto tvrdenie v rámci svojich pripomienok počas konania vo veci formálneho zisťovania.

160 Preto s výhradou analýzy, ktorá sa vykoná v rámci prvých troch častí štvrtého žalobného dôvodu, treba štvrtú časť, a teda celý druhý žalobný dôvod zamietnuť ako nedôvodné.

[*omissis*]

IV. O trovách

351 Podľa článku 134 ods. 1 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže žalobkyne nemali vo veci úspech, je opodstatnené rozhodnúť, že znášajú svoje vlastné trovy konania a sú povinné nahradiť trovy konania Komisie v súlade s jej návrhom.

352 V súlade s článkom 138 ods. 1 rokovacieho poriadku Rada znáša svoje vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov

VŠEOBECNÝ SÚD (deviata komora)

rozhodol takto:

1. **Žaloba sa zamieta.**

2. **Spoločnosti Ryanair DAC a Airport Marketing Services Ltd znášajú svoje vlastné trovy konania a sú povinné nahradiť trovy konania, ktoré vynaložila Európska komisia.**

3. **Rada Európskej únie znáša svoje vlastné trovy konania.**

Costeira Kăncheva Zilgalvis

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 14. júna 2023.

Podpisy